

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

5-йил чиқиши 9 МАРТ 1970Й. ДУШАНБА № 57 (1125). ВАХСОСИ 2 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

Шаҳар-кишлоққа

БИЗНИНГ ИНТЕРВЬУ

Навбат — конвейерга

«Ташавтомаш» заводининг тракторсозлик деб номланганига роса тўққиз ой тўлди...

Тайёрланган тракторларни механизация лансациясида ушбу йилда ушбу йилда...

Ленинча меҳнат вахтасида

ЗАРБДОРЛАР

«Главташкентстрой» га қарашли қурилиш механизацияси трестининг механизаторлари...

БУГУН

трестдан хушхабар олдик. Зарбдор коллектив март ойининг биринчи ярми...

В. И. Ленин Марказий музейининг филиали қурилишига...

В. И. Ленин Марказий музейининг филиали — ўзбек эрдарида Ильяча энг ахши ағдорликдир...

В. И. Ленин Марказий музейининг филиали — ўзбек эрдарида Ильяча энг ахши ағдорликдир...

М. КУЗОВЕНКО. СУРАТЛАРДА: Ленин музейининг бош раисам республикада хизмат кўрсатган санъат арбоби Александр Кокин...

Қардош венгер бунёдкорларидан Этьер Отто ва Тот Роберт ўрқолар металлдан ишланган безак плиталарини монтаж қилмоқдалар...

Дехқонни ўйлаб

«Ташхисельм» ш. заводига ишлаб чиқарилаётган «ОТН-Б-18» машиналар кўп...

Галустьян. — Шунинг учун эган қолдирилган аъзолари кўп...

МОНТАЖЧИЛАР ҒАЙРАТИ

Пойтахтимиздаги 9-трестга қарашли 52-курслани бошқармаси коллективи юбилей йилининг бошидан бую...

Бахтли турмуш қурганлар

Байрам шодиёнасига шодлик қўшилди. Бахт уйи! Бу ерда ҳаётнинг баалоғат ёши...

Янги лойиҳалар

САМАРҚАНДА «ТОШКЕНТ» КЎЧАСИ. «Ташпроект» институти Самарқанднинг 2500 йиллик тўғнага...

Дўстлигимиз мустаҳкам

Экскаватор заводининг коллективи яратётган қудратли машиналар республикамиз ва мам...

суҳбатлар ўтказилади ва лекциялар уюштирилади. Бунинг учун агитбригада ва лекторлар группаси тузилди.

Йўлнинг бетон белбоғи

Шаҳримизда кейинги йилларда кўчалар ва йўлчаларга асфальт билан бирига, бетон ҳам ёқилмаляпти.

«ИЛ-18» НИ БОЛГАР АЁЛИ БОШҚАРМОҚДА

Байрам арафасида Москвадаги Шереметьево аэропортида «ИЛ-18» самолёти келиб қўнди.

МАЛАКА ОШИРДИЛАР

Ўзбекистон матбуот жамиятининг республикада шундай умуий оқватланишнинг энг метод ҳамда вазифалари ҳақида лекциялар ўқилди.

Партия турмуши

Зўр қизиқиш билан

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Алишер Навоий номидаги Адабиёт музейи коммунистлари ва партияси...

СУРАТДА: парник ишчилари

Қалинин районидagi 1-«Назарбек» совхозининг парник хўжалиги бу йил давлатга 8,5 миллион сабзавот нўчати тайёрлаб беради...

ФУТБОЛ

Тўп ўйинга киритилди

Кеча Озарбайжон пойтахти Буюда тўп ўйинга киритилди, мамлакат футбол чемпионати...

ТУНГИ ПОСБОНЛАР ШАҲАР КЕЗАДИ

НАВБАТЧИ ЧИҚКАНДА. Иш куни ҳам тугади. Кун буйи меҳнат қилган йигитлар автобуска ўтириб...

СТУДЕНТЛАРГА ЕРДАМ

Энгелс номли чет тиллар педагогика институти партия ташкилоти студентларга ёрдам таълимда капиталистик дунёни ўз кўзи билан кўриб келган бир қатор олимларнинг лекция ва суҳбатларини уюштирати...

НАВБАТЧИ ЧИҚКАНДА

Иш куни ҳам тугади. Кун буйи меҳнат қилган йигитлар автобуска ўтириб...

трести 2-қурилиш бошқармасининг аъзолари. Бунинг навбатчиликка ана шу бошқарма да ишловчи коллектив аъзоларининг ярмидан кўли чиқди.

хам, милиция майори В. И. Заверьев йигитларга уларнинг вазифалари ҳақида гапириб берди...

булишга отланишди. Қўлганлар эса, сершовини кўчалар, кинотеатрлар олдиға, хибонлар, ётқонхоналарға кўл олишди.

зори посбонлари кўриши билан, туман таркай қоча бошлади. Ленин у ички ишлар бўлимига олиб келинди.

Доҳий образи экранда

БАШАРИЯТ доҳийи Коммунистик партия ва жаҳонда биринчи социалистик давлат асосчиси Лениннинг образи, гоҳ кўй қирралари, гоҳ тўқур мазмуни ва ўзига хос хусусиятларига кўра, жумладан совет кино санъаткорларига битмас-туганмас ижод манбаи бўлди. Бинобарин Ленин мавзуси совет кино санъатининг бутун тараққиёт тарихи билан узвий боғланиди, янги жаҳон санъатининг узвий қисмини ташкил этади.

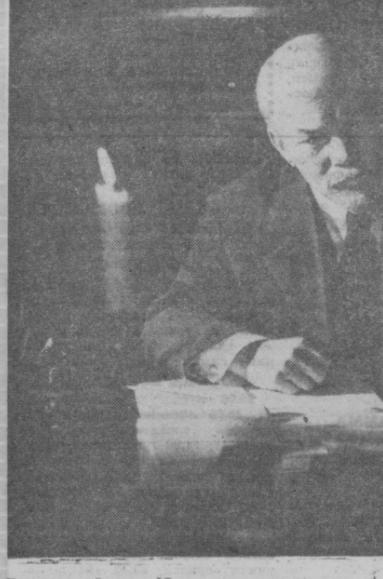
Владимир Ильич билан шахсан бир неча марта учрашган француз коммунисти Поль Вайян — Кутюренинг айтишича, ҳеч қайси портрет Ленинга ўхшамайди. Ленин фақат кинода ҳақиқатан ўзига ўхшайди. Анонимий рессом В. Кустодиев илҳомбахш кинолардан тўқунлиниб ёзади: «Ленин расмини чизибтанда, уни кинематографда кўришга ахтир кезиди киши».

В. И. Ленин образини кино тасвирини воситаларидан фойдаланиб, экранда мадҳ этиш борасида айниқса «Ленин ҳақида уч қўшиқ» фильми муҳим воқеа бўлди. Юксак санъаткорона дид билан ишланган бу фильм бутун совет ҳужжатли киноси ва умуман жаҳон ҳужжатли киноси равангига салмоқли ҳисса бўлиб қўшилди.

Ленинга бағишланган бу фильмнинг ишлаш жараёни ва унинг тарихий манбаларига тўқталиб Д. Вертов бундай ёзади: «Ленин вафот этган куннинг 10 йиллигига биз Свилова билан биргаликда «Ленин ҳақида уч қўшиқ» деган катта фильм билан чиқишга қарор бердик. Фильмда геннал доҳийнинг ҳужжатли образини беришга интилдик. Биз ҳаққ ижодиёт ҳужжатларига мурожаат этдик. Ҳаққ дошшамандлиги намуналарини ўрганиш, ийиш, пленкага ёзиб олиш ва таржима қилиш каби ишмиз бир йилча давом этган сўйма билан баравар ҳолда олиб борилди».

1934 йили экранларга чиқарилаган бу поэтик фильмига куйилган сатрлар эпитафия қилиб олинди: «Бу — чимматини ташлаган аёлининг, овулга келган лампочанинг, чўлга ҳаёт бағишлаган сувнинг, саводли кишиларга айланган саводсизларнинг шаънига айтилган кўшиқлар, булар жамулам бўлиб барҳаёт Ильич Ленин шаънига айтилган кўшиқлардир».

Ф. ИЛ'ЪМ ўз композиция тузилишига кўра бир-бири билан узвий боғланган, ягона ғояни чуқурроқ очиб беришга хизмат қиладиган уч қўшиқ — киноновелладан иборат.

Биринчи қўшиқ «Юксак қора чиммат — турмада эди» деб аталади. Унда эски даврда туғулганда нечқан оғир ҳаёт, эски урф-одат кўринишлари, янги совет воқелиги, ҳур ҳаёт кўринишлари қарам-қарши қўйилди.

Масалан, ҳаққ ичида юриб хотин-қизлар оғадан ёзиб олинган ва фильмдаги гоъвий йўналишга қалиб вазифини ўтайдиган қўшиқ текстига эътибор берайлик:

Этган замонда
Тўрт девор ичида
Сўлини гул эдим.

Шарият амрича,
Кишанисиз тукун ўсдим...
Мана энди куй янгради!
Бундиз қўли
Эски давр кулини
Кўкка совурди.
Кўзимга қўюлди:
Эзилганлар бирлаштинга!
Уша-ўша қўлимда тибур
Чера-чера жүр бўлман жүр:
— Яшасин Ленин йўли!

Донга Вертов ўзбек халқи орасида ёзуоиниб, тилдан-тилга кўчган, қалқиниб эгу юрак сўзларини ўнда мужассамлаштирган халқ оғзаки ижод намуналарини тўплашга интиди. Рекиссёр кундаликларидан маргионлини бахшилар қўшиқларидан олинган характерли сатрлар кўзга ташланади: «Эски Марғилол (Ўзбекистон)да бахши қўшигини тингладим. У бундай қўйлади:
Камбагал ва ожизларга
Раҳнамо Ленин.
Дилга қувонч берди, кўзга —
Нур — зин Ленин.

Уликларга ҳаёт берди
Мураббий — падар Ленин».

«Ленин ҳақида уч қўшиқ» фильми феодализм туғулганда яшаган Шарқ аёлининг қора қисмати ва бутун фойжаси билан таништириб қолмай, балки Ленинча дунёқарашига юзи очиб, тенг ҳуқуқли, турли касб оғалари бўлиб етишган Совет Шарқи аёли ҳур ҳаётининг ва яратувчанлик меҳнатининг улутвор симфонияси бўлиб жарағлади.

Иккинчи қўшиқ «Биз уни севадик» деб аталади. Унда доҳий ўлими туйғайли ҳаққ бошига тушган мусибат ифодаланди. Учунчи қўшиқ эса доҳий образига мадҳиядан иборат. Улутвор ишларда, янги ҳаёт тантанасида доҳий барҳаётлиги таъкидланди.

ШУНДАЙ қилиб, Совет Шарқи фольклори мотивлари асосида Лениннинг поэтик, умумлашма аллегорик образи яратилди. Фильм кўп ғазилларига ва бой тасвирини воситаларига кўра халқ поэзияси дурдоналарига айлани турди. «Правда» газетаси мазкур фильмига «бутун мамлакатимиз кўшиги» дея юқори баҳо берди.

Совет ва жаҳон экранда Ленин образини намоиш қилган дастлабки бадий фильм «Октябрь» фильми эди. Улуғ Октябрнинг ўн йиллигига бағишланган бу фильмнинг яратилишида кинорежиссёр Сергей Эйзенштейнга ассистент бўлиб актёр Мансим Штраух ҳам қатнашган эди.

Ф. ИЛ'ЪМ инки новелладан иборат. У муаллифларнинг узоқ йиллар давомида ҳамкорликда олиб борган ижодий ишлари самарасидир. Фильм В. И. Лениннинг санъатда ҳали кам ёритилган давлари ҳақида ҳикоя қилади. Киноновеллалар ҳужжатли биографик материалга асослангандир.

В. И. Ленин ҳаётининг сўнги ойлари ҳақида ҳикоя қилган айниқса иккинчи новелла совет киноденнинмасига янги, ёрқин саҳифа бўлиб қўшилди.

60-йилларга келиб, Ленин мавзуси янада чуқур гоъвий позициядан ёндошувини, кинорежиссёр Юткенич иборасича «Ленин мавзуси янада воситаларининг тамомилда бошқача, гоҳ ихчам ва пухта қурилишини тазоо» эди.

1964 йилда кинорежиссёр Л. Кулижанов «Кўк дафтар» фильминини ишлади. Фильмдаги воқеалар заминидан Ленин характери ва ички дунёсини очинди. Лениннинг фикрлаш жараёнидан тасаввур беришга ва Зинovieв каби ин қилоб душманларига қарши Лениннинг кескин курашини, бу дамак инки кўтога мансуб қаҳрамонлар гоълар курашини кўрсатишга интилишни кўрамади.

Ленин образининг янги қирраларини очинида айниқса «Ленин Польшада» ва «Олтинчи июль» фильмири жиддий муваффақиятларни кўлга киритди.

УЛ'КАН санъаткор С. Юткенич ўз ижодидаги энг асосий мавзу — Ленин мавзусига, севибли Ленин образига ижодий ёндошувда бу гал ҳам ҳозиржавоблик намунасини кўрсатди.

«Ленин Польшада» (сценарий аёллар Е. Габрилович, С. Юткенич) фильми бадий кинематографда ленинмоннинг янги саҳифаларидир. Бу фильм — монолог қаҳрамон кечималаридан иборат. Унда бошдан-оёқ кадр ортдан Владимир Ильич Лениннинг овози эшитилиб турди. У Ильичнинг фикрлаш доирасига, борлиқини сеза йиқти, ҳис этиш оламни олиб кирди.

Кинокадрлар Ильичнинг иктимомий фаолиятини шахсий ҳаётдан ажратмаган ҳолда жонлайтирди: мана Владимир Ильич турма камерасида. Жаҳон миқёсда инчилар, социал демократлар ҳаракатлари, синдий курашлар авжига минган ҳолда хилват турма де-

нинг сафдошларидир. Марказий ролни атоқлик совет актёри Борис Шчукин ижро этди.

«Ленин Октябрда» фильми, деб ёзади. Михаил Ромм ўз автобиографиясида, — мен учун ҳаётимда энг масъулиятли синов, режиссёрлик камолотимда энг катта имтиҳон бўлди».

«Ленин 1918 йилда» фильмида эса, Лениннинг кўпроқ омма орасида, улар билан, жонли муомалада, фикр олишувда кўрамади. Ленин ўз сўзлари билан бошқаларни мафтун этибгина қолмай, балки бошқалар фикрини эшитиш қобилиятини намоиш этади, узоқ воқеалардан ҳам тегишли хулосалар чиқара билади. Масалан, норасида етим қизча тимсолида болаларни муҳофаза қилишдан иборат давлат аҳамиятига эга фикрларини ўртага ташлайди. Актёр Шчукин айниқса Лениннинг нотўғул санъатини бутун тасвирини кучи ва жоъзбаси билан кўрсатди.

К. ИНОРЕЖИССЕР Сергей Юткеничнинг Ленин мавзусидаги фильмидаги «Милтиқин киши» фильмидаги Иван Шадрин (бу ролни акойиб актёр Борис Тенин ижро этди) геннал Ленинга ўзининг шоғирд эканлигини, революция солдати ва командири бўлиб қолишни бирдангина тушуниб етмайди. Бунинг учун унга фурсат керак, ўз ҳаёт мактабидан тегишли сабоқ олмоғи керак. Унинг олдида э эскича, туғулгандаги ҳаёт, э янгича инкилоб курашларига йўллаган янги ҳаёт йўли туради. Шу инки йўлдан бири — энг адолатли, бирдан-бир тўғри йўлни тилаб олишда Смольний йўлида Ильич билан учрашув Шадрин ҳаётинда катта воқеага айланади, унинг тақдирини ҳал этади, у оқибат инкилоб томонига ўтиб, қизил саркарда даражасига кўтарилади. Актёр Мансим Штраух дошшаманд янги тилдаги давлат арбоби образини яратди.

Актёр Мансим Штраух учун мазкур фильм кўп йиллик ижодий ишнинг дебачаси бўлди. Шундан кейин у 1939 йилда режиссёр Т. Кошницев ва Л. Траубергларнинг «Виборг томони» фильмида, 1940 йилда Юткеничнинг «Яков Свердлов» деган тарихий инкилобий фильмида Ленин ролини ижро этди.

Кинорежиссёр С. Юткенич «Ленин ҳақида қиссалар» фильмида Ленин образини тасаввурлаганда барча компонентларини ишга солди, ўз наъбатидан актёр ҳам образ яратишга муҳим ижодкор сифатида қатнашди, санъатнинг ҳаётбахш ва тасвирчан куч-қудратини кўрсата билди. Кинокадрларда Ленин даҳосини очинида, ҳаёт саҳифаларини ҳаққий беришга интилишни кўрамади.

Ф. ИЛ'ЪМ инки новелладан иборат. У муаллифларнинг узоқ йиллар давомида ҳамкорликда олиб борган ижодий ишлари самарасидир. Фильм В. И. Лениннинг санъатда ҳали кам ёритилган давлари ҳақида ҳикоя қилади. Киноновеллалар ҳужжатли биографик материалга асослангандир.

В. И. Ленин ҳаётининг сўнги ойлари ҳақида ҳикоя қилган айниқса иккинчи новелла совет киноденнинмасига янги, ёрқин саҳифа бўлиб қўшилди.

60-йилларга келиб, Ленин мавзуси янада чуқур гоъвий позициядан ёндошувини, кинорежиссёр Юткенич иборасича «Ленин мавзуси янада воситаларининг тамомилда бошқача, гоҳ ихчам ва пухта қурилишини тазоо» эди.

1964 йилда кинорежиссёр Л. Кулижанов «Кўк дафтар» фильминини ишлади. Фильмдаги воқеалар заминидан Ленин характери ва ички дунёсини очинди. Лениннинг фикрлаш жараёнидан тасаввур беришга ва Зинovieв каби ин қилоб душманларига қарши Лениннинг кескин курашини, бу дамак инки кўтога мансуб қаҳрамонлар гоълар курашини кўрсатишга интилишни кўрамади.

Ленин образининг янги қирраларини очинида айниқса «Ленин Польшада» ва «Олтинчи июль» фильмири жиддий муваффақиятларни кўлга киритди.

УЛ'КАН санъаткор С. Юткенич ўз ижодидаги энг асосий мавзу — Ленин мавзусига, севибли Ленин образига ижодий ёндошувда бу гал ҳам ҳозиржавоблик намунасини кўрсатди.

«Ленин Польшада» (сценарий аёллар Е. Габрилович, С. Юткенич) фильми бадий кинематографда ленинмоннинг янги саҳифаларидир. Бу фильм — монолог қаҳрамон кечималаридан иборат. Унда бошдан-оёқ кадр ортдан Владимир Ильич Лениннинг овози эшитилиб турди. У Ильичнинг фикрлаш доирасига, борлиқини сеза йиқти, ҳис этиш оламни олиб кирди.

Кинокадрлар Ильичнинг иктимомий фаолиятини шахсий ҳаётдан ажратмаган ҳолда жонлайтирди: мана Владимир Ильич турма камерасида. Жаҳон миқёсда инчилар, социал демократлар ҳаракатлари, синдий курашлар авжига минган ҳолда хилват турма де-

ворлари Ил'иччи ташқи оламдан ажратиб қўйди. Ильич ҳаёлида Октябр революциясини арафасидаги Россия жонланади. Эканр воқеалари оқими томошобинни ўзгача хулосага олиб елади: ҳақиқий жангчи қаерда бўлмасин, ўзи мансуб синф манфаатлари билан бирга яшайди. Ильич ўз тақдирини бутун давр билан, партия, Россия, жаҳон ишчилар синфи билан боғлай билди.

АЛ'ИҚСА, фотограф қонасида, Анжеевнинг фронтга жўнаш эпизодларида Ильич — Штраухнинг мураккаб кифаси, оддий турмуш фактларидан катта фалсафий хулосалар чиқара билиш лаёқати ҳаққоний ва жонли ифодаланди.

Асардаги кўп эпизодлар реал факт ва воқеаларга асосланади. Польша, Россия, Германия ўртасидаги муносабатлар, давлатларнинг уруш гирдобига тортилишига Ильич нуқтани назари, дунёқараши асосий гоъвий йўналишини, фильм драматургиясини ташкил этади.

Ильич образини очини учун фильмга бир қатор образлар киритилган. Поляк фарзандлари Анжеев ва Уля қиссаси асарга янада лирик ҳарорат бағишлайди. Анжеев ҳаётини энг характерли дақиқалар полякларнинг турмуш кўринишларини, миллий урф-одатини яқиндан таништиради, унинг тарих саҳифаларини очди, аччиқ ҳаёт ҳақиқатдан сўзлайди. Ильичнинг Уля билан сайрини ёслайки.

Она табиат кучоғи. Татр лаюфати. Қизин баҳс... Аравақаш кишини гапта тутиш. «Аграр масала» китобига биринчи қўлдан материал олиш. Шу тариқа сайр ҳам ҳаётни ўрганиш сайрига айланади. Ильичнинг санъатта муносабати черков эпизодида берилади: доҳий Уля сўзини қайтармай, черковга кирди. Илоҳий тус берилган санъат обидалари кишини ҳайратга солади. Ильич йўлидан уқиб оламиз: ердаги ҳаётдан, халқ ҳаётини уқилган, илоҳий оламга бошлайдиган абстракт санъатта қарам-қарши янгича, ҳаётчан ҳаққоний ва ҳаққоний санъат яратини даркор.

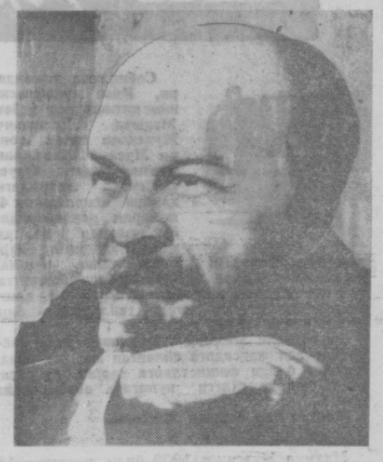
Ф. ИЛ'ЪМ Лениннинг ўз оиласи билан бирга Швейцарияга жўнаш билан тугалланади. Олдида катта вазибалар — жаҳон урушини — уруш оловини ёқувчиларга қарши урушга айлантириш вазифаси ва Октябр инкилоби турар эди.

«Олтинчи июль» (сценарий аёлари М. Шатров, режиссёр Ю. Карасик) фильми заминда ҳақиқий ҳаёт фактлари ётади. Бу дамак ҳужжатлик принципини фильмнинг бутун услубини (стилистикасини) белгилайди: бу ерда воқеалар ҳам, фильм қаҳрамонларининг номлари ва диалоглари ҳам, бир-биринга қарам-қарши турган кучлар нисбатини ҳам, ўша тарихий жараён — мураккаб муҳит ҳам айнан ўзидек олинади. Бироқ бу ҳаётий материалнинг гоъл бадий ва образли талқин этилганлиги фильмдаги гула қонли характерлар кураши ва гоълар тўқнашуви туйғайли биз ўзинини ўша тарихий воқеаларнинг иштирокчиларидек ҳис этамиз, тўв ўша воқеаларни қайта бошимиздан кеңиртадек бўламиз.

«Олтинчи июль» фильми аслида монодрамадир, деб ёзади режиссёр Ю. Карасик. — Ленин доимо кадрда кўринади. Буёқларни қандай тақсимлаш, бир хиллидан қандай қочиб, воқеаларга нисбатан Ленин муносабатини, бутун мураккаблигини қандай ифодалаш мумкин?

ХАР бир эпизод Ленин интеллектини ҳақиқдан қандайдир интилик бериши ва у ҳақдаги тасаввурининг боинтишини шарт. Ана шундай мақсадни кўзда тутиб, биз артист Юрий Каюров билан роль партитурасини ишлаб чиқишга интилдик. Худди шу интилик ҳар қайси эпизод яшовчанлигининг гарови бўлди».

Шундай ижодий изланиш самараси, бадий ижодда кашфиётларга интилиш намунаси «Олтинчи июль» фильми Ленин образини тасвирлашда вужузда келган кинематографик традициясини кеңгайтди, ва янги мазмун

билан боинти. Санъаткорларга бу борада янги йўлларини очиб берди.

Буюк давлат арбоби, улут муваффақини, гоъл қамтарин инсон — Ильич образига бағишланган «Ленин Польшада» ва «Олтинчи июль» фильмири В. И. Ленин тугулган куннинг 100 йиллигига ижодкорларнинг муносиб тухфаларидир.

Нихоятда масъулиятли Ленин мавзуси ўзбек санъаткорлари ижодида ҳам алоҳида ўрни эгаллайди. «Ленин Ўзлашмаси билан» (сценарий аёллари Юғиун. М. Швердин ва С. Муҳамедов, режиссёр Л. Фаъзиев) фильми ўзбек киноленнинмасини бошлаб берган дастлабки йирик эканр асар иҳсосланади. Фильм заминда реал ҳаёт фактлари ётади. Бу фильмда ҳаётий материалга сайқал бериб, уни образли шаклда талқин этишда муаллифлар бир қатор муваффақиятларга эришдилар: фильмда ўзбек диёри вакилларини Кремлда Ильич хузурида кўрамади. Ильич шарқ улаларининг истиқболли, Ўрта Осиёда илм-фан маркази бўлиши университет очини ҳақида ўйлайди ва бу йўлда конкрет кўрсатмалар беради. Фильмдаги марказий образлардан бири рус олими Матюсовский (актёр В. Соловьев) Ленин гоъларини амалга оширишда, Шарқда маърифат марказини университет ташкил этишда ва оёққа турғазинида бутун куч-ғайратини сарфлайди. Маҳаллий кадрлардан мутахассислар етиштириш йўлида фидокорлик кўрсатади.

Ф. ИЛ'ЪМ Ўзлашмаси билан Ўзбекистонга келган, бу ерда Ленин гоъларини изчиллиги ва ёдоқат билан амалга оширган рус олимири айни ҳолда эканрнинг бадий қаҳрамонлари бўлиб тавдаланадилар.

Ленин образига «Бешовлон Фарғонадан» фильмида ҳам муражаат этилди. Кинодраматург Н. Рожков, режиссёр И. Абзамов нуқтан назаринан Ленин образи марказий қаҳрамон бўлиши ўзбек қалдрогч қомсомили Абдулла Нобиев ҳаётида, унинг қисматида ҳал этувчи образ даражасига кўтарилиши лозим эди. Фильмда ана шу Абдулла тушида Ленин билан учрашув эпизоди берилади. Улуғ сиймо ўз ҳаётини мисолида Абдуллага катта ҳаётга, инкилоб ишига жанговар йўллама беради, жасоратли бўлишга ундайди. Шунингдек, «Ойдин саҳифа» (сценарий аёллари С. Азимов, Н. Рожков, режиссёр П. Абзамов) фильмида ҳам доҳий образини ғавосица йўл билан акс этиришга интилишни кўрамади. Фильмда марказий қаҳрамон Лениндан йўллама олиб она диёрига келган, бу ерда синдий жанглр синювида чиниққан матонатли ўзбек коммунистик образи билан танишамиз. Бу шарофди мавзу табиини ўзбек киносанъаткорлари зиммасига ҳам гоъл катта масъулият қўйлади.

В. И. Ленин фаилатлари ҳақида атоқлик совет кинорежиссёри М. Н. Ромм бундай ёзган эди: «Доҳий ҳаётини воқеаларига шўнчалик бой, унинг даҳоси эса шўнчалик кеңг ва кўп қирраллиқини, одамларга у ҳақда, тақдорламаздан туриб, ҳар қанча ёзуласа бўлади, Ленин ушундай ҳам ҳар доим қандайдир муҳим, ҳали айтилмаган дарсалар қолади».

БАШАРИЯТ доҳийи. Коммунистик партия ва жаҳонда биринчи социалистик давлат асосчиси Лениннинг барҳаёт образи берча ижод аҳдларининг илҳом манбаи бўлиб янги ижодий марраларга йўллайди.

Борий ҲАСАНОВ,
Санъатшунослик фанлари кандидати.

Бобир мақбараси

Бобир мақбараси Кобулниң энг нодир архитектура ёдгорлиғидир. Дастлаб Жаҳонғиршоҳ (Бобирнинг эваси, Жалолддин Акбаршоҳнинг ўғли) томонидан 1607 (1016 ҳижрий) йилда бобоси Захриддин Муҳаммад Бобир қабрига шийон кўрилган, шийон анча замонавий.

Сағана ва унинг беш томонига тик ўрнатилган қабр топи куралиг, жангаранг, қорамтир мармардан ясалган. Қабр топининг бир томонига Бобир шаънига айтилган мадҳиялар, иккинчи томонига эса сағананинг Жаҳонғиршоҳ томонидан ўрнатилганлиги ҳақида ёзувлар бор.

Бобир 1530 йилда Хиндистоннинг Агра шаҳрида вафот этган бўлиб, у дастлаб Агра шаҳрининг чеккасида — Жамина дарёсининг чап соҳилидаги Нурафшон боғининг марказий қисмига вақтинча дафн этилган эди. Орадан бир қанча вақт ўт-

гач, Бобирнинг хоми (унинг ўз васиятига кўра) Қобулдиги «Боғи Бобир»га кўчирилган.

Орадан яна ўн йил ўтди. 30-йилларнинг иккинчи ярмига келиб, совет бадий киноси ўз тараққиётида бурилиш ясади, совет киноси овозли даврига кўчди. Ана шундан кейин «Ленин Октябрда» фильмининг яратишга киришилди. Мазкур фильм бадий кинода Ленин образини яратини йўлида жиддий қadam бўлди.

Фильмининг Алексей Каплер сценарийи асосида Михаил Ромм постановка қилди. Фильмга Петрограддаги 1917 йилги Октябр воқеалари қамраб олинди. Фильмдаги асосий қаҳрамонлар — тарихий шахслар, яъни Ленин ва

Хар йили 21 мартда (навруз кулиарида) кўчат ўтқариш маросими ана шу боғ-да оқ мармардан ишланган кичик маснад мактабхона ва жисмоний маъқ жойла-

да оқ мармардан ишланган кичик маснад мактабхона ва жисмоний маъқ жойла-

да оқ мармардан ишланган кичик маснад мактабхона ва жисмоний маъқ жойла-

да оқ мармардан ишланган кичик маснад мактабхона ва жисмоний маъқ жойла-

мағанларини эса Хиндистон ва Афғонистонда уюлғаб боғлар яратган. Мана, уларнинг номи: Боғи Бобир, Боғи Карлов, Боғи Вафод, Зарафшон боғ, Дилором боғ, Ором боғ ва бошқалар. Бобир буларни боғдорчилик ривожланган Ўрта Осиё анъаналари асосида бунёд этган эди. Бобир боғларидати амилар телис ва тўғри олинб, дархатлар тартиб билан ўқазилган. Гуллар экилиб, атрофга майда рангдор тошлар тердирилган.

Хиндистон ва Афғонистонда бўлмаган ўсимлик ва дархатларни Ўрта Осиёдан келтирган. Ўрта Осиёда бўл-

У Жалли билан Ұрашган эси

дуч келди. Мухсинов Петр немли бир политрук билан танишиб қолди. У ўзини Максим деб атади. Чунки у Марказдан Переславлга юборилган яширин ташкилотнинг аъзоси эди. Бу қишлоқни ҳам гитлерчилар ўраб олишган экан. Ҳаммалари маҳаллий аҳоли кийимини кийиб олишди. Кейин фашистларга қарши диверсиячи группа ташкил қилишга қарор қилинди.

Диверсантлар 1942 йили жанговар операцияларни муваффақиятли ўтказиб билан кутиб олишди. Бирок фашистларга қарши олиб борилаётган қўпуровчилик ишлари уларга маълум бўлиб қолди. 1942 йилнинг март ойида Сидоров фамилияли маҳаллий сотрининг хонлиги тугайли Мухсинов, Петр, Савченко ва бошқалар асирга тушиб, Переславль турмасига қамалди.

Шу йилнинг апрелида совет ҳарбий асирларининг катта бир группасини ёпиқ юн вагонларда Фарға олиб кетишди. Улар орасида Махмуд ака ҳам бор эди. Бу вақтинча босиб олинган Киевдан жўнатишган «тирин мол» ортлган биринчи эшелон эди. Орадан бир неча кун ўтгач, ҳарбий асирларни Фрутенберг шаҳрида поезддан тушириб, концлагерларга тарқатишди. Махмуд Мухсинов 4-лагерга жўнатишди. Сидга канада қирғоғидаги ниҳоятда қаттиқ режимида лагерда Махмуд руслар ва мамлакатимиздаги бошқа миллатларнинг вакилларидан ташқари — поляклар, французлар, чехлар, словаклар марокашлиқлар билан учрашди. Бу ерда ҳарбий асирларни очликдан қийнардилар. Киши бошига суткасига юн ўрнида 200 грамм қуришган лавлати билан бир кружка шолғом шўрва беришар, баъзида аса буни ҳам кўп кўришарди.

Бу лагер ўз қийноқлари билан машҳур эди. Ҳарбий асирларга шундай ҳам маълум бўлишди, улардан даярли ҳеч бир кишини аниқлаш «осмонликлар»ни янги олиб чиқилмас, азоб беришарди. Мухсинов ўзини лагер маъмуриятига украин — Михаил Максимов деб таништирди. Кўндан-кўн қийноқлар ва сўроқлардан кейин уни ишга олиб чиқадиган бўлишди. Кўнлардан бирда маҳбусларга чирган картошкани саралашга буюрилди. Махмуд омади келгандан хурсанд бўлиб, қоруволдан яшириб икки қилоча хом картошкани юмави, артмай еб қўяди. Бунақани «оахт» ҳар қилма ҳам назорат қилмасди. Очлик зўрлик қилди, кўплар ўз ўлимини кўтарди.

(Давоми бор).

Текинхўрлик, безорилик ва ичкиликбозликка шафқат йўқ!

Шаҳримизга доғ тушираётганлар

Пойтахтимиз жамоатчилиги тошкентлик бир группа таниқли кишиларнинг газетамизнинг шу йил 4 март сонидида эълон қилинган «Шаҳримиз намунали бўлади» сарлавҳали очик хатини қизгин маъқулламоқда. Редакциямизга келадиган ҳар бир хатда жамият тақдирини учун, тошкентлик деган номга доғ туширмаслик учун курашини зарурлиги таъкидланади. Бу хатларда жамиятимизга ёт бўлган текинхўрлик, безорилик ва арокхўрликка чек қўйиш қатъий талаб этилмоқда.

Мана ўша нусхалар:

- Яминов Рауф Ахърович, 1936 йилда туғилган. Чкалов номидаги завод 20-қехининг мозаикачиси. Лисувнова кўча, иккинчи квартал, 12-уй, 10-қаватда истиқомат қилади. Маст ҳолда ўйда безорилик қилгани учун, қўни-қўшинларнинг оромини бузгани учун Ҳамза район халқ суди томонидан 15 сутнага қамалди.
- Фомичев Николай Игнатьевич, 1929 йилда туғилган, Чкалов номидаги завод 34-қехининг слесари. Лисувнова кўча, тўртинчи квартал, 1-уй, 62-қаватда истиқомат қилади. Фомичев шу обиниғ бошларига маст ҳолда ўз ўйида тўполон қилгани ва қўшнилари оромини бузгани учун Ҳамза район халқ суди томонидан 15 сутнага қамалди.
- Ҳанимовев Анвар Анбарович, 1939 йилда туғилган, Тошкент темир йўли 2-вагон депозитининг провоздиги. Ана шу корхоналарнинг раҳбарлари, аниқса Чкалов номидаги завод раҳбарлари, ўз коллективларда тарбиявий ишларни яхши йўлга қўйиш устида жиддий уйлаларни керак. Пойтахтимиз номига доғ тушираётган, жамоат тартибин бузувчилар Тошкентнинг шавкати меҳнати ва шўхратига иснод келтирмоқдалар. Уларга сафинида урчи йўқ.

Машина ўғриси

Шаҳар трамвай-троллейбус бошқармасига қарашли 1-парк слесари Леонид Иванович Вишневский 26 февраль эрталаб соат бешларда Високовольный массивидан 2-автомобилга қарашли «25—91 ТНД» «Волга» автомашинасини хайдаб қочди. Леонид Иванович қаттиқ маст ҳолда шаҳар кўчаларида машинани бетартиб хайдарди. Ниҳоят, Туркман базори олдида сиймоғичга урилади. Қўлдаги руль чиқиб кетиб, автомашина кўчанин чап томонига бурилади-да, ариққа отиб тўхтаётди.

Х. САИДОВ. Автор фотолари.

Редактор С. М. ҚАРОМАТОВ

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕАТР

НАВОНИ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИ. ДА—11]Ш да Спартак, 12]Ш да — Марварид идирувчилар.

Кино

10 МАРТДА Гапирверисини — «ЎЗБЕК КИСТОН», «ВОСТОК», «ДРУЖБА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечкурун).

9 МАРТ ДУШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА 18.00 «Гуллаётган Қарши Ҷўлар» деган эшиттириш (русча), 18.10 «Партия раҳномаси» деган концерт, 19.20 Бадий хаваскорлар концерти, 20.00 «Юности Ўзбекистани» радиостанциясининг программаси, 21.00 Халқаро мавзуларда суҳбат (Ўзбекча), 21.10 Қишлоқ хўжалик ходимлари учун концерт, 22.20 Раис куйлари, 22.40 «Замондошларимиз», Адабий эшиттириш (Ўзбекча), 23.15 Дам олиш концерти.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА 19.00 Б. Гнеико, Симфония №3, 19.30 Т. Эрматов, «Ленин йўли» нағнатаси, 20.00 Хинд азувчиси С. Зоқирнинг «Машъ, аль очерки (тожикча), 20.20 Мақомлардан парчалар, 21.00 Е. Гулом хикоялари (Ўзбекча), 21.40 Москва, Миллионлар ленинча университети.

10 МАРТ СЕШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА 6.15 Тоғти концерт, 8.25 Халқ куйиқлари, 9.30 Ф. Назаров, Ик-

«ЧАНГА», «МОСКВА», «СПУТНИК» (кундуз ва кечкурун). Учловон — САНЪАТ САРОНИ (эрталаб соат 11, кундуз соат 1 ва 3 да), «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 11, кундуз 3 ва кеч соат 7, 10 яримда), КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ (эрталаб соат 10, кундуз 12, 4 ва кеч соат 8 да). Қирқ биринчи йил оммалари (кундуз соат 5 да), Раққоса (кеч соат 7, 8 яримда) — САНЪАТ САРОНИ.

Совиш таъқиқланади — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 1,5 ва кеч 9 да). 11 МАРТДА Гапирверисини — «ЎЗБЕК КИСТОН», «ВОСТОК», «ДРУЖБА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечкурун).

кинчи сента, 10.10 Л. Зинина куйлайди, 10.30 З. Григ, Г. Иб, сенинги «Пер Гюнт» драматизация куйлар, 11.15 «Фан ва ишлаб чиқариш» (Ўзбекча), 11.30 Г. Мусшель, Фортепьяно ва оркестр учун концерт, 13.30 Ёнгил куйлар, 15.15 «Замондошларимиз», Адабий эшиттириш (русча), 15.30 Ёшлар ижоди (Ўзбекча), 16.10 «Иттифоқчи республикалар музика маданияти», Нормозилор Ф. Шаҳобов, 16.50 «Правда» газетасининг обзор, 18.00 «Юбилей йилнинг улкан марралари (русча), 18.10 Чанг учун пьесалар, 18.40 Спорт эшиттириши (Ўзбекча), 19.20 Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Карим Мўминов иккунга эртан кўшиқлар, 20.00 «Ёшлик» радиостанциясининг программаси, 21.00 Қишлоқ меҳнаткашлари учун концерт, 22.20 Чолгу куйлари, 22.40 С. Шермухамедов, С. Мирзаев, «Адабиёт ҳақида ленинча таълимот» деган учинчи эшиттириш (Ўзбекча), 23.15 «Дам олиш соатида» деган концерт.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА 8.25 Чет ол санъат усталарининг концерти, 9.15 Реклама ва эълонлар, 19.00 «Хайта муҳаббат» радиоконпозицияси (Ўзбекча), 19.30 Совет Армияси жангчилари учун концерт, 20.00 Тожикистон композиторларининг кўшиқлари, 20.30 Қорақалпоқ куйлари, 20.50 «Ишарётган ер» Мордва радиосининг эшиттириши (русча), 21.00 «Қардош халқлар адабиети», Украин азувчиси Ф. Тютюннининг «Олачалоқ ер» номли хикояси (Ўзбекча), 21.40 Москва, Миллионлар ленинча университети.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА 14.00 С. Жамол, «Гули сибё» радиопостановкаси (Ўзбекча), 15.30 Сонолан, «Гамлет» операси, 19.00 Р. Роллан, «Пьер ва Люс» радиопостановкаси (русча).

АЛИШЕР НОВОНИ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА 14, 15 март кеч соат 7 да БИР ПАРДАЛИ БАЛЕТЛАР ПРЕМЬЕРАСИ М. АШРАФИЯ, ТЕМИР МАЛИК

Прологи, 3 кўринишли симфоник балет қисса Либретто — Мухтарам АШРАФИЙНИИ, Муҳтарам Дирижёр — СССР халқ артисти, Давлат мухофотлари лауреати, профессор Мухтар АШРАФИЯ

Хореографик қисса Либретто — Анбар Мўминов, Дирижёр — Ҳамид ШАМ, СУДИНОВ, Постановкачи — балетмейстер — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Иброҳим ЮСУПОВ, Рассом — Феруз АШРАФИЯ, А. БЕРЛИН

ТИРИК АЛАНГА Бир пардали балет Либретто — А. АНДРЕЕВА ва Н. СТУКОЛИНАЛАРИНИИ Дирижёр — Ҳамид ШАМ, СУДИНОВ, Постановкачи — балетмейстер — БССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, РСФСРда хизмат кўрсатган артист А. АНДРЕЕВ, Балетмейстер — РСФСРда хизмат кўрсатган артист Н. СТУКОЛИНА, Вителлар сотилмоқда.

ДИССЕРТАЦИЯ ЕҚЛАЙДИ Диссертация билан верситетнинг илмий кутубхонаси (Студентлар шаҳарчаси, 4) да танишиш мумкин.

19 март кундуз соат 2 да В. И. Ленин номли Тошкент Давлат университетининг библиография фанлари бўйича илмий даражалар бериш илмий кенгаши (К. Маркс кўчаси, 35 уй, 133-аудитория)да библиография доктори илмий даражасини олиш учун Н. А. Атауллаев «Ўзбекистон шариатида қўрун экинни,нинг биология, хусусиятлари» деган темада

ДИССЕРТАЦИЯ ЕҚЛАЙДИ Диссертация билан верситетнинг илмий кутубхонаси (Студентлар шаҳарчаси, 4) да танишиш мумкин.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ УҚУВ КУРСАТУВЛАРИ ПРОГРАММАСИ Рус тилида: 18.00 Эстетика асослари, «Театр», 18.35 Жамият, шумослик, «Социалистик қонуқчилик ва граждон хукуқини хилом қилиш», 19.00 Укув жараини илмий ташкил этиш.

Ўзбекистон КП Чилонзор район Комитети ва Ўзбекистон ССР Социал таълимот министрлиги 1918 йилдан КПСС аъзоси, республика ахшамиятидаги шахсий пенсия олар Умарбек РУСТАМБЕКОВНИНГ вафот этганлигини маълум қилди ва марҳумнинг оқласига чучук таъзия нэхор этади.